

Penologia ogólna

Perspektywa integralnokulturowa

tom 2

REDAKCJA NAUKOWA SERII
dr hab. Jarosław Utrat-Milecki, prof. UW
Europejski Ośrodek Studiów
Penologicznych
im. prof. Genowefy Rejman

SCIENTIFIC EDITOR
OF THE SERIES
Prof. Jarosław Utrat-Milecki
Prof. Genowefa Rejman European
Centre for Penological Studies

W serii ukazały się:

The series includes:

Jadwiga Królikowska (red.), *Integralnokulturowe badanie kontaktu kulturowego. Wybrane problemy społeczne i prawne*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2009.

Jarosław Utrat-Milecki (red.), *Kara w nauce i kulturze*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2009.

Jarosław Utrat-Milecki, *Kara. Teoria i kultura penalna: perspektywa integralnokulturowa*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2010.

Jarosław Utrat-Milecki, Jadwiga Królikowska (red.), *Europejski Ośrodek Studiów Penologicznych*, Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji UW, Warszawa 2010.

Jarosław Utrat-Milecki (red.), *Prawo i ład społeczny. Integralnokulturowa analiza zagadnienia racjonalności*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2011.

Jadwiga Królikowska (red.), *(Złudne) obietnice wielokulturowości*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2012.

Sylvia Różycka-Jaroś, *Karcenie dzieci – czyn zabroniony czy okoliczność uchylająca bezprawność?*, Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji UW, Warszawa 2012.

Jarosław Utrat-Milecki (red.), *Reformy prawa karnego. W stronę spójności i skuteczności*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2013.

Marian Filar, Jarosław Utrat-Milecki (red.), *Kulturowe uwarunkowania polityki kryminalnej*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2014.

Jarosław Utrat-Milecki (red.), *Z dziejów afektu penalnego*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2014.

Jadwiga Królikowska, *Sędziowie o karze, karaniu i bezkarności. Socjologiczna analiza sędziowskiego wymiaru kary*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2020.

Jarosław Utrat-Milecki, *Penologia ogólna. Perspektywa integralnokulturowa. Tom 1: Kara kryminalna jako ogólna kategoria instytucji prawnej i społecznej*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2022.

Jarosław Utrat-Milecki

Penologia ogólna

Perspektywa integralnokulturowa

tom 2

Podstawy teoretyczne polityki karnej

Recenzenci

Barbara Stańdo-Kawecka

Wojciech Zalewski

Redaktorki prowadzące

Kaja Kojder

Małgorzata Yamazaki

Redakcja

Elwira Wyszyńska

Korekta

Grażyna Polkowska-Nowak

Przekład fragmentów na język angielski

Edward Maliszewski

Indeks osób

Henryk Nazarewicz

Indeks rzeczowy

Jarosław Utrat-Milecki

Iwona Karpowicz-Dajczer

Projekt okładki i stron tytułowych

Agnieszka Skriabin-Rucińska

Skład i łamanie

Dariusz Górski

Publikacja dofinansowana ze środków Uniwersytetu Warszawskiego

© Copyright by Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2022

Jarosław Utrat-Milecki ORCID 0000-0002-2868-426X

Uniwersytet Warszawski

ISBN 978-83-235-5461-5 (druk) ISBN 978-83-235-5469-1 (pdf online)

ISBN 978-83-235-5477-6 (e-pub) ISBN 978-83-235-5485-1 (mobi)

Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego

00-838 Warszawa, ul. Prosta 69

e-mail: wuw@uw.edu.pl

księgarnia internetowa: www.wuw.pl

Wydanie 1, Warszawa 2022

Druk i oprawa

Drukarnia Wydawnicza im. W. L. Anczyca S. A.

Spis treści

Wstęp	9
ROZDZIAŁ I. Historyczno-kulturowe podstawy rozwoju nowożytnej kary kryminalnej	13
Wprowadzenie	13
Ciało skazańca a kara w procesie cywilizacyjnym	14
Przestępca jako brud do usunięcia	28
Narodziny więzienia	36
Narodziny polityki penitencjarnej	46
Optymizm penitencjarny	54
ROZDZIAŁ II. Uwagi o pojęciu i sensie kary pozbawienia wolności ...	66
Wprowadzenie	66
Więzienie jako <i>limes</i> świata społecznego	72
Readaptacja społeczna więźniów	79
Warunkowe zwolnienie jako integralny element struktury kary kryminalnej pozbawienia wolności	83
ROZDZIAŁ III. Teorie instrumentalne kary	100
Wstępna charakterystyka i historyczne przejawy instrumentalnego myślenia o karze	100
Klasyczne ujęcie teorii instrumentalnych kary	104
Klasyczna teoria instrumentalna kary a rozwój pozytywizmu kryminologicznego	115
Klasyczna teoria instrumentalna kary a racjonalizacja wybranych współczesnych instytucji prawa karnego	117
Klasyczny charakter teorii instrumentalnych kary	129
Uwagi o współzależnościach instrumentalnych i imperatywnych teorii kary	132

ROZDZIAŁ IV. Kategoria teorii koncyliacyjnych imperatywno-instrumentalnych	142
Przesłanki i charakter kategorii klasyfikacyjnej teorii imperatywno-instrumentalnych	142
Koncyliacyjne racjonalizacje kary a faza potencjalności kary	144
Koncyliacyjne racjonalizacje kary a faza aktualizacji kary	148
Koncyliacyjne racjonalizacje kary a pełna aktualizacja kary (wykonanie kary)	162
Związek zasad (dyrektyw) sądowego wymiaru kary z zasadami wykonania kary – krytyczna analiza penologiczna	169
Grzywna	172
Kara ograniczenia wolności	184
ROZDZIAŁ V. Humanistyczna krytyka praktyk penalnych	203
Zagadnienia ogólne	203
Krytyka wykonywania kary więzienia	210
Inne formy reakcji na przestępstwo. Procesualny charakter kary kryminalnej	221
Klasyczna probacja	224
Probacja jako rodzaj sankcji karnej <i>sui generis</i>	228
Zagadnienie stacjonarnego dozoru elektronicznego z perspektywy humanistycznej krytyki praktyk penalnych	244
Artykuł 37b k.k. i koncepcja szokowej krótkoterminowej kary więzienia	255
Zagadnienie sprawiedliwości naprawczej	257
Ofiara jako istotny podmiot w toku prawnokarnej reakcji na przestępstwo	274
Relacja sprawca–ofiara i pogranicza sprawiedliwości naprawczej	279
ROZDZIAŁ VI. Negacjonizm penalny	286
Pojęcie negacjonizmu penального	286
Negacjonizm penalny w czasach nowożytnych	291
Negacjonizm penalny a standardy współczesnego rozumienia wymiaru i wykonania kary pozbawienia wolności	298
Rola negacjonizmu penального jako ideowej podstawy modelu represji karnej	313
Rola środków represji karnej opartych na racjonalizacjach z kręgu negacjonizmu penального we współczesnym prawie karnym	327
ROZDZIAŁ VII. Punitaryzm populistyczny w świetle dynamiki rozwoju negacjonizmu penального	338
Negacjonizm penalny w okresie Polski Ludowej	338
Wprowadzenie w Polsce kary dożywocia w formie <i>sui generis</i> środka zabezpieczającego <i>sensu largo</i>	342

Wzmocniony wpływ negacjonizmu penalnego w polskim prawie karnym XXI wieku	346
Panoptykon i kwestia środków zabezpieczających predeliktualnych . . .	351
Punitywność populistyczna jako przejaw współczesnej kultury penalnej	359
Podsumowanie	
Rola penologii ogólnej w naukach penalnych i polityce karnej	379
Bibliografia	382
Indeks osób	403
Indeks rzeczowy	414
Table of contents	430
Preface	434
Summary	
The role of general penology in the penal sciences and in penal policy ..	437
Abstract and keywords	440
O Autorze / About the author	441
ANEKS	
Spis treści tomu 1	
<i>Kara kryminalna jako ogólna kategoria instytucji prawnej i społecznej</i>	442
ANNEX	
Table of contents, volume 1	
<i>Criminal punishment as a general category of legal and social institution</i>	445
Seria wydawnicza penology.org	
Publication series penology.org	

Wstęp

Tom drugi penologii ogólnej odwołuje się w szczególny sposób do opinii wyrażanych w klasycznych opracowaniach Bronisława Wróblewskiego i Leszka Lernella, zgodnie z którymi penologia powinna stanowić jedną z podstaw teoretycznych polityki kryminalnej. Lernell pisał:

Podstawowym bowiem zadaniem nauki polityki kryminalnej jest poszukiwanie najbardziej skutecznych metod i środków zapobiegania przestępczości, do których oczywiście należą kary kryminalne. Przedpolem do takich poszukiwań jest prowadzenie badań nad sensem, racją bytu kary kryminalnej. Do takich właśnie badań powołana jest penologia, która jest raczej niezbędnym wprowadzeniem do nauki polityki kryminalnej, a zarazem jej fundamentem teoretycznym¹.

Szerzej zagadnienie podstaw penologii i związanej z nimi teorii kary analizowałem w opracowaniu *Podstawy penologii. Teoria kary* z 2006 r.² Zakres i założenia penologii ogólnej w ramach nauk penalnych jako wykładu i pola badawczego przedstawiłem natomiast w tomie pierwszym zatytułowanym *Kara kryminalna jako ogólna kategoria instytucji prawnej i społecznej*³. Podstawę systematyzacji penologii ogólnej stanowi klasyfikacja

¹ Leszek Lernell, *Podstawowe zagadnienia penologii*, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1977, s. 15.

² Jarosław Utrat-Milecki, *Podstawy penologii. Teoria kary*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2006.

³ Por. idem, *Penologia ogólna. Perspektywa integralnokulturowa*, t. 1: *Kara kryminalna jako ogólna kategoria instytucji prawnej i społecznej*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2022.

teorii i krytyki kary, jaką sformułowałem w pracy z 2010 r. *Kara. Teoria i kultura penalna: perspektywa integralnokulturowa*⁴.

W tomie pierwszym *Penologii ogólnej* przedstawiłem zakres, założenia i pojęcia penologii ogólnej, jej miejsce w naukach penalnych. Omówiłem podstawowe zagadnienia teoretyczne kary w nawiązaniu do przyjętej klasyfikacji kategorii deskryptywnych teorii kary, integralnokulturowej teorii kary oraz racjonalizacji imperatywnych kary. Kwestie omawiane w pierwszym tomie są fundamentalne dla określenia *differentia specifica* kary kryminalnej jako środka kontroli społecznej będącego przedmiotem odrębnych wykładów i badań. Zagadnienia poruszane w drugim tomie odnoszą się do podstaw teoretycznych polityki karnej. Podobnie jak kwestie przedstawione w tomie pierwszym podsumowują wyniki badań i analiz prowadzonych przeze mnie przez wiele lat. Tom drugi zawiera zarówno rozwinięcie rozważań z tomu pierwszego, jak i w pewnym zakresie ich uszczegółowienie w kontekście analiz teoretycznych podstaw polityki karnej.

Część z tych rozważań w różnych formach była też wcześniej poddawana pod dyskusję przez publikację wyników częściowych, co zaznaczam w przypisach. Istotne było, aby wyniki wieloletnich studiów udokumentowały całościowe podejście badawcze. Dopiero z tej perspektywy pozwalają na realizację zadania penologii, jakie określił dla niej Wróblewski.

W tomie drugim omawiam więc w ujęciu współczesnym zagadnienia (z uwzględnieniem ich historycznej genezy), które są moim zdaniem szczególnie ważne dla polityki kryminalnej. Na początku na wybranych, szczególnych przykładach historycznych zarysowuję kontekst rozwoju współczesnej polityki karnej. Wprowadzenie historyczne pozwala na ukazanie zarówno pewnej ciągłości samej idei kary kryminalnej, jak i fundamentalnych zmian, jakie nastąpiły w procesie karania w epoce nowożytnej. W szczególności tych zmian, które są wynikiem rozwoju idei praw człowieka i koncepcji demokratycznego państwa prawnego. Zagadnienia istotne współcześnie omawiam, podobnie jak w tomie pierwszym, w nawiązaniu do przyjętej klasyfikacji teorii i krytyki kary.

⁴ Por. idem, *Kara. Teoria i kultura penalna: perspektywa integralnokulturowa*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2010.

Są to więc głównie analizy teoretyczne, a nie prezentacja różnych polityk karnych z perspektywy prawnoporównawczej.

W ramach opracowanej nowoczesnej klasyfikacji teorii i krytyki kary nawiązuję w tym tomie do kategorii instrumentalnych teorii kary, koncyliacyjnych teorii kary, humanistycznej krytyki praktyk penalnych, negacjonizmu penalnego oraz punitywności populistycznej. Podział treści między tomem pierwszym i drugim, mimo zarysowania już w tytułach dających się wyodrębnić ich specyficznych ram konstrukcyjnych, ma charakter umowny. Treści obu tomów wzajemnie się uzupełniają, tworzą w zamierzeniu autora spójną całość. Zawierają opartą na prowadzonych badaniach propozycję opisu oraz systematyzacji siatki pojęciowej związanej z badanymi zagadnieniami. W intencji mają bowiem przede wszystkim stanowić penologiczną podstawę teoretyczną analiz polityki karnej.

PODSUMOWANIE

Rola penologii ogólnej w naukach penalnych i polityce karnej

Penologia ogólna ma za zadanie przedstawić pewien usystematyzowany sposób patrzenia na kwestię kary kryminalnej rozumianej jako instytucja prawno-społeczna o charakterze procesualnym. Intencją tego podejścia jest prowadzenie analiz w sposób interdyscyplinarny, pozwalający integrować różne typy wiedzy z zakresu nauk społecznych, które mogą być wykorzystane na użytek szeroko rozumianych praktyk penalnych. Perspektywę poznawczą penologii ogólnej już wiele lat temu określiłem jako integralnokulturową.

W moim przekonaniu w ostatnich dekadach nastąpił bardzo intensywny rozwój poszczególnych dyscyplin nauk społecznych i prawnych. Problemem jest natomiast racjonalna integracja wiedzy pozyskanej za ich pomocą. Jak pisaliśmy już z Jadwigą Królikowską na temat badań integralnokulturowych:

Specjalizacja badań oraz kształcenia nie jest wartością samą w sobie, traktuje się ją raczej jako konieczność praktyczną. W dobie współczesnej jest ona determinowana rozległością wiedzy w obszarze nauk społecznych i prawnych (i nie tylko). Jest więc raczej wynikiem konieczności obiektywnej, a nie zaletą badań czy wykładu. Inaczej mówiąc, z punktu widzenia samego rozwoju wiedzy i zasad metodologii ogólnej, gdyby w danym przypadku można było prowadzić równie wnikliwie i dogłębne badania o charakterze mniej specjalistycznym, należałoby to robić. Podobnie jak w miarę możliwości należałoby w procesie poznania naukowego w nawiązaniu do ogólnych zasad metodologii włączać ustalenia poszczególnych badań specjalistycznych do zespołu szerszej wiedzy. Sformułowane w związku z tymi badaniami twierdzenia należałoby zaś integrować z zespołem twierdzeń budujących określony, usystematyzowany obraz zjawisk powiązanych z badanym fragmen-

tem rzeczywistości społecznej, a więc włączać do szerszej teorii naukowej. Właśnie dlatego z perspektywy badań integralnokulturowych podział na klasyczne dyscypliny naukowe nie powinien być „ontologizowany”. To znaczy, że należy pamiętać o przede wszystkim funkcjonalnym charakterze dyferencjacji dyscyplin społecznych, prawnych i humanistyki, a więc należy unikać hipostazy istnienia całkiem różnych światów społecznych i językowych badanych w poszczególnych naukach. Niezwykle ważny i konieczny podział pracy, w tym pracy badawczej, z punktu widzenia potrzeb poznawczych powinien być wykorzystany instrumentalnie dla zwiększania naszej ogólnej wiedzy o określonym fragmencie rzeczywistości społecznej i normatywnej, a nie jedynie o jego aspektach. Relacja między wiedzą ogólną a szczegółową na dany temat powinna być tak układana, aby w ramach specjalizacji badacz – specjalista z zakresu określonych kwestii prawnych czy społecznych – mógł zawsze odwołać się do szerszego kontekstu społeczno-prawnego badanego przez siebie zjawiska czy wykonywanych przez siebie czynności badawczych lub zawodowych. Można wskazać, że współcześnie nauka dostrzega potrzebę rozwoju badań interdyscyplinarnych prowadzonych na przecięciu kompetencji różnych dyscyplin naukowych. W obszarze takich studiów powstają ważne prace naukowe. Można twierdzić, że w gruncie rzeczy wiele instytucjonalnie wyodrębnianych dyscyplin naukowych (badawczych i dydaktycznych) ma charakter studiów interdyscyplinarnych [...]. Rozwój badań integralnokulturowych jest odpowiedzią na rzeczywistą potrzebę opracowania pewnych ogólnych wskazówek dotyczących integracji wiedzy z zakresu nauk prawnych i społecznych. Integracja taka jest potrzebna i jest aktualnie prowadzona⁶⁵¹.

Tak prowadzone badania pozwalają na spełnienie ogólnego postulatów metodologicznego wszechstronności i bezstronności analiz oraz rozległości wiedzy o przedmiocie badań. Jak pisaliśmy o rozwoju współczesnych badań społecznych:

o ile naukowe badania szczegółowe rozwijają się dynamicznie, o tyle zdolność nauki do przedstawienia względnie spójnego spojrzenia na człowieka i społeczeństwo raczej nie wzrasta. Można to wiązać z odrodzeniem myśli religijnej, która pełni funkcje scalające niezbędne dla zachowania równowagi społecznej, ale w świecie kultury zachodniej zapewne zjawisko to łączy się także z kryzysem światopoglądu modernistycznego, kryzysem, który

⁶⁵¹ Jarosław Utrat-Milecki, Jadwiga Królikowska, *Badania integralnokulturowe*, w: *Europejski Ośrodek Studiów Penologicznych. Uniwersytet Warszawski. Wydział Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji. Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji. Zakład Prawnych i Społecznych Badań Integralnokulturowych*, red. Jarosław Utrat-Milecki, Jadwiga Królikowska, IPSiR UW, Warszawa 2010, s. 34–35.

określa się odrębnym pojęciem postmodernizmu, późnej nowoczesności, postindustrializmu, czy jak można to określić, parafrazując Giovanniego Sartoriego, postmyślenia. Biorąc pod uwagę ten stan rzeczy, rozwój badań integralnokulturowych można wiązać z nurtem naukowym próbującym przy wszystkich obiektywnych trudnościach podejmować wysiłek racjonalnej, obiektywnie weryfikowalnej integracji naukowej ludzkiego doświadczenia. Warto zaznaczyć, że taka integracja ludzkiego doświadczenia jest istotną potrzebą jednostek i społeczeństw. Wycofanie się nauki z tego zadania powoduje, że zostaje ono przejęte przez inne instytucje, czasami o charakterze religijnym, ale także politycznym czy biznesowym. Wydaje się, że zarówno względy poznawcze, jak i społeczne przemawiają za podejmowaniem przez ludzi nauki syntezy doświadczeń prawnych i społecznych w różnych dziedzinach. [...] Badania integralnokulturowe można traktować jako jedną z propozycji zawierającą pewne wskazówki prowadzenia takich integracyjnych, scalających badań kwestii prawnych i społecznych⁶⁵².

Wskazane w penologii ogólnej założenia badawcze zostały opracowane na podstawie doświadczeń z badań i dydaktyki prowadzonych przeze mnie od 1989 r. w Instytucie Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji na Uniwersytecie Warszawskim. Były ogłoszone po raz pierwszy na zebraniu Polskiego Towarzystwa Naukowego Prawa Karnego prowadzonym przez profesor Genowefę Rejman w 2002 r. Penologia ogólna odnosi te wskazówki do swojego przedmiotu badań. W ramach tych badań możliwe jest przedstawienie takiego ujęcia teoretycznego problemu kary kryminalnej, które umożliwia uzyskanie zintegrowanego obrazu kary kryminalnej jako procesualnie pojętej instytucji prawno-społecznej. Ma to ułatwić ogląd szczegółowych kwestii dotyczących wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych z perspektywy poszczególnych dyscyplin, dla których kara kryminalna może być istotna w ramach nauk penalnych. Odpowiednio można też szerzej wykorzystywać pozyskaną i zintegrowaną w ten sposób wiedzę na temat praktyk penalnych w ramach innych nauk społecznych i humanistyki. Może pozwolić to też wtórnie otworzyć w większym stopniu nauki penalne na dorobek innych dyscyplin nauk społecznych i humanistyki. Staje się też teoretyczną podstawą włączania przedstawicieli innych dyscyplin do szerszej dyskusji na temat kary kryminalnej i polityki karnej.

⁶⁵² Ibidem, s. 39–40.

O Autorze / About the author

Dr hab. Jarosław Utrat-Milecki, prof. UW – zatrudniony w Instytucie Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji UW; kierownik Zakładu Prawnych i Społecznych Badań Integralnokulturowych oraz Europejskiego Ośrodka Studiów Penologicznych im. prof. G. Rejman, powołanych z jego inicjatywy w 2008 r. Z Uniwersytetem Warszawskim związany od początku swojej kariery naukowej – doktoryzował się i habilitował na Wydziale Prawa i Administracji UW. Działalność naukową łączył przez wiele lat z pracą w wymiarze sprawiedliwości. Autor takich monografii, jak:

Więziennictwo w Polsce w latach 1944–1956 (1996),

Polityczność przestępstwa (1997, 2007),

Podstawy penologii. Teoria kary (2006),

Kara. Teoria i kultura penalna: perspektywa integralnokulturowa (2010),

Penologia ogólna. Perspektywa integralnokulturowa. Tom I: Kara kryminalna jako ogólna kategoria instytucji prawnej i społecznej (2022).

Dr hab. Jarosław Utrat-Milecki, Prof. UW – employed at the Institute of Social Prevention and Resocialisation of the University of Warsaw; the head of the Department of Legal and Social Culturally Integrated Research and of the Prof. G. Rejman European Centre for Penological Studies, founded on his initiative in 2008. Connected with the University of Warsaw from the beginning of his academic career – he obtained his doctorate and habilitation at the Faculty of Law and Administration of the University of Warsaw. For many years, he combined his scientific activity with work in the judiciary. He is the author of such monographs as: *Więziennictwo w Polsce w latach 1944–1956* [Prisons in Poland in 1944–1956] (1996), *Polityczność przestępstwa* [Politicality of the Crime] (1997, 2007), *Podstawy penologii. Teoria kary* [Foundations of Penology. Theory of Punishment] (2006), *Kara. Teoria i kultura penalna: perspektywa integralnokulturowa* [Punishment. Penal Theory and Culture: A Culturally Integrated Perspective] (2010) *Penologia ogólna. Perspektywa integralnokulturowa. Tom I: Kara kryminalna jako ogólna kategoria instytucji prawnej i społecznej* [General penology. A culturally integrated perspective. Volume I: Criminal punishment as a general category of legal and social institution] (2022).

Przy okazji wydania dwutomowej monografii *Penologia ogólna. Perspektywa integralnokulturowa* Europejski Ośrodek Studiów Penologicznych im. prof. Genowefy Rejman w porozumieniu z Wydawnictwami Uniwersytetu Warszawskiego uznał za zasadne dokonanie formalnego wyodrębnienia serii wydawniczej **penology.org**, której założeniem jest promowanie szeroko rozumianych, interdyscyplinarnych studiów penologicznych poświęconych koncepcji kary, działaniu wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych oraz funkcjonowaniu innych, w szczególności represyjnych środków kontroli społecznej.

W Europejskim Ośrodku Studiów Penologicznych, utworzonym w Instytucie Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji UW w 2008 roku, ukazało się do dzisiaj jedenaście monografii i opracowań zbiorowych, *Penologia ogólna* to zatem dwunasty i trzynasty tom tej serii. Większość wcześniejszych publikacji została również wydana przez Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, a ich wykaz znajduje się w każdej naszej kolejnej publikacji.

Celem działalności Europejskiego Ośrodka Studiów Penologicznych, zgodnie z ideą jego patronki profesor Genowefy Rejman, jest osiągnięcie większego wpływu polskiej myśli prawniczej i społecznej na kształt europejskiej polityki karnej – szersze informacje na temat założeń i programu EOSP można znaleźć na stronie internetowej penology.org. Aby jednak cele te mogły się urzeczywistnić, konieczne jest uzyskanie odpowiedniego punktu odniesienia do takiej debaty w Polsce.

Zapraszamy Państwa do współpracy. Mamy nadzieję, że wymiana poglądów – zarówno w języku polskim, jak i w innych językach europejskich – na temat wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych i innych sferach represyjnej kontroli społecznej będzie sprzyjać uzyskaniu interdyscyplinarnego, szerszego spojrzenia na teoretyczny i praktyczny wymiar tych ogromnie złożonych problemów w Polsce, Europie i na świecie.

Redaktor naukowy serii

dr hab. Jarosław Utrat-Milecki, prof. UW